

مقدمه

یکی از اجتماعات دینی که هر فرد مسلمان هر روز با آن سروکار دارد نماز جماعت است که در مسجد برگزار می‌شود. در آیات و روایات متعددی حضور در مسجد سفارش شده است و بهره‌ها و ثواب‌های آن ذکر شده است؛ برای مثال در آیه‌ی ۴۳ سوره‌ی بقره آمده است: «وَأَقِيمُوا الصَّلَاةَ وَآتُوا الزَّكَاةَ وَارْكَعُوا مَعَ الرَّاٰكِعِينَ»، و نماز را بر پا دارید و زکات را بدهید و با رکوع‌کنندگان رکوع کنید. در روایتی، لقمان به فرزندش می‌فرماید: «وَصَلِّ فِي جَمَاعَةٍ وَكَوِّعْ عَلَى رَأْسِ رُجٍّ»،^۲ ای پسرم نماز را با جماعت بخوان هر چند بر سر نیزه باشد.

درباره‌ی عقوبت ترک مسجد نیز روایات بسیاری وجود دارد.^۳ علاوه‌براین موارد، برای رفتن به

مسجد و ماندن در آن ثواب‌هایی نقل شده است. برای مثال پیامبر (صلی‌الله‌علیه‌وآله) فرموده‌اند:

«مَنْ مَشَىٰ إِلَىٰ مَسْجِدٍ مِنْ مَسَاجِدِ اللَّهِ فَلَهُ بِكُلِّ خُطْوَةٍ خَطَايَا حَتَّىٰ يَرْجِعَ إِلَىٰ مَنْزِلِهِ عَشْرُ حَسَنَاتٍ وَ يُمَحِّى عَنْهُ عَشْرُ سَيِّئَاتٍ وَ رُفِعَ لَهُ عَشْرُ دَرَجَاتٍ»^۴، هر کس به سوی مسجدی از مساجد خدا روانه شود، برای هر گامی که بر می‌دارد، ده حسنه برای او نوشته شده و ده گناه از او آمرزیده و ده درجه بر درجاتش افزوده می‌شود.

همچنین، ایشان به اباذر فرموده‌اند:

«يَا أَبَا ذَرٍّ إِنَّ اللَّهَ يُعْطِيكَ مَا دُمْتَ جَالِسًا فِي الْمَسْجِدِ بِكُلِّ نَفْسٍ تَنَفَّسَتْ فِيهِ دَرَجَةٌ فِي الْجَنَّةِ وَ تُصَلِّي عَلَيْكَ الْمَلَائِكَةُ وَ يُكْتَبُ لَكَ بِكُلِّ نَفْسٍ تَنَفَّسَتْ فِيهِ عَشْرُ حَسَنَاتٍ وَ يُمَحِّى عَنْكَ عَشْرُ سَيِّئَاتٍ»^۵ ای اباذر! خداوند متعال تا وقتی که در مسجد نشسته‌ای در مقابل هر نفسی که

۱ - استاد حوزه‌ی علمیه‌ی قم، محقق و پژوهشگر در حوزه‌ی مطالعات فقهی و حقوقی.

۲ - کافی، ج، ۸، ص ۳۴۸ و بحار الانوار، ج ۱۳، ص ۴۲۳.

۳ - ثواب الاعمال و عقاب الاعمال، باب عقاب من ترک الجماعة و الجمعة.

۴ - همان، ص ۲۹۱.

۵ - وسائل الشیعة، ج ۴، ص ۱۱۷.

می‌کشی درجه‌هایی در بهشت به تو عطا می‌کند و فرشتگان بر تو درود می‌فرستند و در برابر هر نفس، ده پاداش به تو عطا و ده گناه از تو محو می‌شود.

حال، سؤال این است که علت سفارش بسیار به نماز جماعت در مسجد چیست؟ چرا اسلام حتی عبادی‌ترین عمل را، مثل نماز، به جماعت گره زده است؟ چرا شارع مقدس برای فرار از جماعت مجازات تعیین کرده است؟

می‌توان برای پاسخ به این سؤال‌ها به روایت امام حسن مجتبی (علیه‌السلام) اشاره کرد:

«مَنْ أَدَامَ الْإِخْتِلَافَ إِلَى الْمَسْجِدِ أَصَابَ إِحْدَى ثَمَانِ آيَةٍ مُحْكَمَةٍ وَأَخَا مُسْتَفَادًا وَعِلْمًا مُسْتَطْرَفًا وَرَحْمَةً مُنْتَظَرَةً وَكَلِمَةً تَدُلُّهُ عَلَى الْهُدَى أَوْ تَرُدُّهُ عَنْ رَدَى وَتَرْكُ الذُّنُوبِ حَيَاءٌ أَوْ خَشْيَةٌ»^۱

کسی که همواره به مسجد رفت و آمد کند، یکی از این هشت فایده به او خواهد رسید:

۱- استفاده از آیه‌ی روشنی از قرآن (یکی از شبهات شخص بر طرف می‌شود)؛

۲- یافتن رفیق نیکو؛

۳- فراگیری علم تازه؛

۴- رسیدن به رحمتی که در انتظارش بود؛

۵- شنیدن سخنی که راهنمای راه است؛

۶- در امان بودن از انحراف (جرم)؛

۷- ترک گناه از روی حیا؛

۸- ترک گناه از روی ترس.

باتوجه به این روایت و از آنجا که فلسفه‌ی وجود مسجد ایجاد جماعت است، شاید مهم‌ترین این فواید دوری از انحراف و جرم باشد. از حیث احکام، آداب، مکان و حالات، مسجد به گونه‌ای است که باعث آرامش روحی فرد می‌شود که خود علت اساسی پیشگیری از جرم است. دولت‌های مختلف، از گذشته تا به حال، به مسئله‌ی پیشگیری از جرم پرداخته‌اند تا به این پرسش اساسی پاسخ گویند که چه عاملی انسان را به سوی جرم سوق می‌دهد. از این رو، در دهه‌ی اخیر، علم جدید جرم‌شناسی^۲، که شاخه‌ای از علم حقوق است، پا به عرصه گذاشته است تا پاسخگوی این سؤال مهم باشد. در پاسخ به این سؤال جواب‌های متعددی بیان شده است که هر کدام به‌عنوان دیدگاهی جداگانه مطرح شده‌اند و

۱- تحف العقول، ص ۲۳۵.

۲ - science of criminology

طرفدارانی میان علمای جرم‌شناسی دارند. به‌هرروی، اگر با دقت به احکام، آداب و کیفیات اعمال مسجد بنگریم، در می‌یابیم که حضور مداوم در نماز جماعت مسجد همه‌ی علل وقوع جرم را مداوم می‌کند. در بخش نخست مقاله احکام، آداب و کیفیات اعمال مسجد را بررسی می‌کنیم که در پیشگیری از جرم مؤثر هستند و در بخش دیگر مکان، نوع ساختمان، کتیبه‌ها و رنگ‌های به‌کاررفته در مسجد را بررسی می‌کنیم که در جلوگیری از جرم مؤثر هستند.

بخش اول: احکام و آداب مربوط به مسجد و پیشگیری از جرم

مبحث اول: مسجد و تربیت کودک^۱

بر اساس آیه‌ی «یا بنی آدم خذوا زینتکم عند کلّ مسجد»^۲ و «المال و البنون زینة الحیاة الدنیا»^۳ کودکان را از همان ابتدا باید وارد مسجد کرد^۴ تا زمینه‌ی تعلیم و تربیت دینی آن‌ها فراهم گردد؛ زیرا علت وقوع برخی جرایم را باید در همان انحراف‌های دوران کودکی جستجو کرد. از این‌رو، در تعالیم اسلامی به ضرورت ادب در دوران کودکی اشاره شده است. حضرت امام علی (علیه‌السلام) در نامه‌اش به امام حسن (علیه‌السلام) می‌نویسد: در تربیت تو شتاب کردم، پیش از آنکه دل تو سخت شود و عقل تو به چیز دیگری مشغول شود.^۵ در جایی دیگر، ایشان تربیت خوب، توسط والدین، را یکی از حقوق فرزند برمی‌شمرد.^۶

۱ - child-rearing

۲ - سوره‌ی اعراف، آیه‌ی ۳۱

۳ - سوره‌ی کهف، آیه‌ی ۴۶

۴ - در برخی روایات اسلامی دستور داده شده است تا از آوردن کودکان به مسجد اجتناب شود: «جئبوا مساجدکم صبیانکم»، از آوردن کودکان به مسجد اجتناب کنید (وسائل‌الشیعه، ج ۵، ص ۲۳۳). بسیاری از فقها در اینکه آیه‌ی فوق همه‌ی کودکان را شامل می‌شود یا خیر، حکم به کراهت داده‌اند؛ ولی شهید ثانی، در مسالک و روض الجنان، در تفسیر و توجیه این روایت می‌نویسد: سزاوار است مقصود از کودک، کودکانی باشد که به پاک‌بودن آن‌ها اطمینان نیست و ممکن است مسجد را آلوده کنند. اما کودکانی که به طهارت آن‌ها اطمینان هست، مستحب است آنان را برای نماز در مسجد تمرین دهند و راه‌دادن آن‌ها به مسجد کراهتی ندارد. صاحب‌جواهر، علاوه‌بر توجیه مذکور، اضافه می‌کند: حضور کودکان در مسجد همراه با بازی‌های خاص آن دوران است و این با عظمت و کرامت مسجد منافات دارد یا موجب اذیت نمازگزاران می‌شود. از این‌رو، حکم به کراهت اولی است. بنابراین، آیه‌ی فوق برای کودکانی است که ممکن است مسجد را نجس یا برای دیگر مؤمنان مزاحمت ایجاد کنند؛ ولی کودکانی را که درک و شعور دارند باید با مسجد مأنوس کرد و بذریه محبت و انس با خانه‌ی خدا را در دل‌های آنان کاشت. (فرهنگ مسجد، دفتر مطالعات و پژوهش‌های مرکز رسیدگی به امور مساجد، قم، ۱۳۸۵)

۵ - نهج البلاغه، نامه‌ی ۲۲/۳۱.

۶ - همان، حکمت ۳۹۹.

در مکتب اثبات‌گرایی روانی نیز به این امر مهم پرداخته شده است که علت وقوع جرم همان انحرافات فرد در دوران طفولیت است و با آن انحرافات رابطه‌ای مستقیم دارد.^۱ یکی از طرفداران این تفکر فروید است. او انسان را به «نهاد»، «من» و «من برتر» تقسیم می‌کند و می‌گوید: «نهاد» به دنبال کامجویی و خوشی است، «من» نهاد را به سوی لذت سوق می‌دهد و «من برتر» آن دو را کنترل می‌کند. حال، اگر «من برتر» نتواند، به دلیل اختلال، وظیفه‌اش را انجام دهد، شخص مرتکب جرم می‌شود. فروید می‌گوید: شکل‌گیری «من برتر» در دوران کودکی است. در واقع، او معتقد است که «بچگی پدر انسان است»؛^۲ لذا اگر به سفارش اسلام انسان در همان سنین کودکی تربیت شود، از انحراف او پیش‌گیری می‌شود.

مبحث دوم: مسجد و ایجاد فرهنگ دینی و پرورش تمایلات دین‌مدارانه

یکی از احکام مسجد دوری‌جستن از دادوستد^۳ و مظاهر دنیوی است تا به تدریج دنیاگرایی و حب آن از دل بیرون شود. مسلم است که حب دنیا سبب جرایم و گناهان است.^۴ لذا دوری از سخن دنیایی، سبب می‌شود که در نظر شخص دنیا تنزل یابد و شخص برای رسیدن به مال دنیا هر کاری نکند. تئوری فرصت، که یکی از دیدگاه‌های نظریه‌ی فشار^۵ است، بر این نظر است که انسان تمایلاتی مادی دارد که یا به آن‌ها دست می‌یابد و کامروا می‌شود یا به آن‌ها نمی‌رسد که در این صورت شخص یا منزوی می‌شود یا برای رسیدن به آن‌ها راه میانبر را انتخاب می‌کند و به جرم دست می‌زند.^۶ اهالی مسجد این رویکرد را اشتباه می‌دانند و بر این باورند که تمایلات انسان به امیال مادی منحصر نیست؛ بلکه امیالی وجود دارند که بر گروه اول برتری دارند؛ مانند تمایلات معنوی در همه‌ی ابعاد آن (در بعد اجتماعی مثل ایثار یا در بعد فرهنگی مثل تعبد و دینداری).^۷ بنابراین، این خود نوعی فرهنگ است که اهل مسجد آن را بر می‌گزینند و انتخابی دینی انجام می‌دهد و به عمل نامشروع دست نمی‌زند؛ برخلاف دو دیدگاه یادگیری و معاشرت‌های تدریجی که از زیرمجموعه‌های نظریه‌ی فشار هستند.

۱- وایت، رابرت، هینز، فیونا، جرم و جرم‌شناسی، علی سلیمی، قم، مؤسسه‌ی حوزه و دانشگاه، ۱۳۸۳، ص ۱۱۷.

۲- دکتر قماش، جزوه‌ی درسی، دانشگاه مفید.

۳- وسائل الشیعه، ج ۳، ص ۵۰۷.

۴- اصول کافی، باب حب الدنیا، ج ۲، ص ۳۶۵.

۵- (strain theory) جرم و جرم‌شناسی، ص ۱۳۷.

۶- دکتر قماش.

علاوه بر این، شرکت در نماز جماعت خود حالتی از فرمانبری نمازگزار از امام جماعت است؛ برای مثال او نباید پیش از امام به رکوع یا سجده برود. همین امر خود عاملی تربیتی است که شخص را مطیع به احکام می‌کند، تعبد و قانون‌مداری را نهادینه می‌کند و جلوی خودسری و کبر را می‌گیرد.^۱

مبحث سوم: مسجد و جلوگیری از حس رهاشدگی

یکی از علل رشد جرایم در جوامع مهاجرپذیر «حس رهاشدگی» است؛ یعنی شخص احساس داشتن آبرو و حیثیت نمی‌کند. در حالی که مسجد به انسان هویت، شخصیت و حیثیت می‌دهد و شخص مهاجر، در صورتی که اهل مسجد باشد، خیلی زود از «حس رهاشدگی» دور می‌شود و حتی الگوی جامعه می‌شود. در روایتی از امام صادق (علیه السلام) آمده است:

«لَا يَأْتِي الْمَسْجِدَ مِنْ كُلِّ قَبِيلَةٍ إِلَّا وَافِدُهَا وَمِنْ كُلِّ أَهْلِ بَيْتٍ إِلَّا نَجِيْبُهَا يَا فَضْلُ لَا يَرْجِعُ صَاحِبُ الْمَسْجِدِ»^۲، ای فضل! از هر جمعی تنها آنان که (در فضائل) از همه برترند و به منزله‌ی الگو برای گروه خود هستند، به مسجد می‌آیند.

مبحث چهارم: مسجد و ایجاد خوش‌نامی^۳

یکی از دیدگاه‌های موجود در جرم‌شناسی نظریه‌ی برچسب‌زنی است. این نظریه اظهار می‌کند که وقتی جامعه برچسب بدنامی^۴ به فرد می‌زند، شخص پنداری از خود پیدا می‌کند که به آن برچسب مجرمانه گفته می‌شود و همین امر سبب می‌شود شخص به جرم دست بزند؛ لذا در آموزه‌های دینی به دوری از مواضع تهمت بسیار سفارش شده است.^۵ وقتی شخص مکرر در مسجد حضور یابد، قطعاً نیک‌نامی را برای خود به ارمغان می‌آورد. پیامبر (صلی‌الله‌علیه‌وآله) در این باره فرموده‌اند:

«إِذَا رَأَيْتُمُ الرَّجُلَ يَعْتَادُ الْمَسَاجِدَ فَاشْهَدُوا لَهُ بِالْإِيْمَانِ لِأَنَّ اللَّهَ يَقُولُ إِنَّمَا يَعْمُرُ مَسَاجِدَ اللَّهِ مَنْ آمَنَ بِاللَّهِ»^۶، هنگامی که دیدید شخصی به رفت‌وآمد به مسجد مداومت می‌کند، وی را مؤمن بخوانید؛ زیرا خداوند می‌فرماید: تنها مؤمنان هستند که مساجد الهی را آباد می‌کنند...

۱ - نهج البلاغه، حکمت ۲۵۲.

۲ - وسائل الشیعة، ج ۵، ص ۱۹۳.

۳ - respectable

۴ - stigma (tisation)

۵ - نهج البلاغه، محمد دشتی، قم، انتشارات پارسیان، ۱۳۷۹، حکمت ۱۵۹.

۶ - مستدرک الوسائل، ج ۳، ص ۳۶۲.

و این نام نیکی را که خداوند از شخص در میان مردم رواج می‌دهد بهتر از اموالی است که که دیگران به دست می‌آورند.^۱

مبحث پنجم: مسجد و تقویت حس برابری

یکی از حالاتی که در نماز جماعت وجود دارد حالت برابری است؛ به این معنی که در صفوف نماز و داخل مسجد هیچ شخصی بر دیگری برتری ندارد و فرقی بین غنی و فقیر، حاکم و محکوم و... نیست. شخصی که هیچ تفاوتی بین خودش و دیگران حس نمی‌کند، در خواهد یافت که در اسلام هیچ تبعیضی وجود ندارد، برتری فقط در تقواست که آن هم امری درونی است و همه در برابر قانون مساوی هستند؛ بنابراین شخص همین امر را در همه‌ی امور زندگی بشر تسری می‌دهد. چنین شخصی درمی‌یابد که در اسلام بین حاکم و محکوم، در رسیدگی قضایی،^۲ هیچ فرقی نیست و در اجرای عدالت^۳ برابری وجود دارد؛ در نتیجه شخص به پرخاشگری و کجروی^۴ روی نمی‌آورد.

مبحث ششم: مسجد و تشویق به جمع‌گرایی

همان‌طوری که در مقدمه‌ی بحث گذشت، از صدر اسلام تاکنون، مسجد برای ایجاد اجتماعات و ترویج هنجارهای متکی بر ارزش‌های دینی بنا شده است. خود این امر افراد را به پیوندهای اجتماعی ترغیب می‌کند، که براساس نظریه‌ی جرم‌شناسی جمهوری خواهی،^۵ باعث پیشگیری از جرم می‌شود.^۶ برای اثبات این مدعی می‌توان به روایاتی اشاره کرد که در باب تشویق شرکت در جماعت و مسجد و سرزنش دوری از جماعت آمده است. برای مثال، امام صادق (علیه‌السلام) فرموده‌اند:

«إِنَّ أَنَسًا كَانُوا عَلَى عَهْدِ رَسُولِ اللَّهِ ص أَبْطَأُوا عَنِ الصَّلَاةِ فِي الْمَسْجِدِ فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ ص لِيُوشِكُ قَوْمٌ يَدْعُونَ الصَّلَاةَ فِي الْمَسْجِدِ أَنْ نَأْمُرَ بِحَطْبٍ فَيُوضَعُ عَلَى أَبْوَابِهِمْ فَيُوقَدُ عَلَيْهِمْ نَارٌ فَتَحْرَقَ عَلَيْهِمْ بَيُوتُهُمْ»^۷، در زمان رسول الله (صلی‌الله‌علیه‌وآله) برخی از مردم نسبت به رفتن به مسجد و شرکت در نماز کوتاهی می‌کردند، ایشان فرمودند: نزدیک است دستور دهیم خانه‌های کسانی که نماز در مسجد را ترک می‌کنند بر سرشان بسوزانیم.

۱ - نهج البلاغه، محمد دشتی، قم، انتشارات پارسیان، ۱۳۷۹، خطبه ۹/۲۳.

۲ - equal justice

۳ - equality under the law

۴ - deviance

۵ - republican theory

۶ - جرم و جرم‌شناسی، ص ۳۶۳.

۷ - تهذیب الأحکام، ج ۳، ص ۲۵ و وسائل الشیعة، ج ۵، ص ۱۹۴.

مبحث هفتم: مسجد و تقویت نظم پذیری

یکی از مسائلی که انگیزه‌ی وقوع جرم را فراهم می‌کند بی‌نظمی است؛ یعنی اگر شخص وارد محیطی شود که نظم ندارد، به بی‌نظمی ترغیب می‌شود. تصور کنید دانش‌آموزی در حال خوردن ساندویچ وارد کلاسی می‌شود که تکه‌های کاغذ در آن ریخته شده است. همین امر باعث می‌شود دانش‌آموز نیز کاغذ ساندویچش را در کلاس بیندازد. اگر این وضع بر کلاس حکفرما نبود، به احتمال زیاد، دانش‌آموز زباله‌اش را روی زمین نمی‌انداخت. با ذکر این مثال می‌توان پی‌برد که شاید بعضی از دستورهای مربوط به مسجد برای اشاره به همین امر بوده باشد؛ مثل نظافت مسجد^۱، نهی از ورود به مسجد با دهان بد بو^۲، نهی از آب دهان انداختن در مسجد و... برای مثال، حضرت علی (علیه‌السلام) درباره‌ی آب دهان ریختن در مسجد فرموده‌اند:

«مَنْ وَقَرَ الْمَسْجِدَ مِنْ نُحَامَةٍ لَقِيَ اللَّهَ يَوْمَ الْقِيَامَةِ ضَاحِكًا قَدْ أُعْطِيَ كِتَابَهُ بِيَمِينِهِ وَإِنَّ الْمَسْجِدَ لَيَلْتَوِي عِنْدَ النُّحَامَةِ كَالْتَوَاءِ أَحَدِكُمْ بِالْخَيْرِزَانِ إِذَا وَقَعَ بِهِ»^۳، کسی که به احترام مسجد از انداختن اخلاط در آن خودداری کند، در روز قیامت با سرور و شادمانی، درحالی که نامه‌ی اعمالش را در دست راستش دارد، خداوند متعال را ملاقات می‌کند و کسی که در مسجد خلط می‌اندازد، مسجد (از نفرت) به خود می‌پیچد؛ همان‌طور که اگر کسی شما را با چوب خیزران بزند، از شدت درد به خود می‌پیچد.

بخش دوم: آثار عوامل محیطی در پیشگیری از جرم

حضرت علی (علیه‌السلام) درباره‌ی «تأثیر عوامل محیطی در رفتار و اثرپذیری انسان»^۴، در بخشی از خطبه‌ی ۱۳، فرموده‌اند:

«بَلَادُكُمْ أَنْتَنُ بِلَادِ اللَّهِ تُرْبُهُ وَ أْبْعَدُهَا مِنْ السَّمَاءِ بِهَا تِسْعَةُ أَغْشَارِ الشَّرِّ الْمُحْتَبَسُ فِيهَا بِذَنْبِهِ»^۵، خاک شهر شما بدبوترین خاک‌هاست؛ از همه‌جا به آب نزدیک‌تر و از آسمان دورتر است

۱- وسائل الشیعه، ج ۱، ص ۳۴۵.

۲- وسائل الشیعه، ج ۳، ص ۵۰۲.

۳- بحار الانوار، ج ۸۰، ص ۳۸۱ و مستدرک الوسائل، ج ۳، ص ۳۷۶.

۴- اشاره به علم اکولوژی (Ecology).

۵- نهج البلاغه، خطبه‌ی ۱۳/۶۰، ص ۵.

و نهم شر و فساد در پناه شهر شما نهفته است؛ هر کسی که در شهر شما باشد گرفتار گناه می شود.

محقق ژاپنی مدعی شده است که مولکول‌های آب در برابر مفاهیم انسانی تأثیرپذیرند. نظریه‌ی این محقق، که تاکنون مؤسسه‌های علمی فیزیکی و زیست‌شناسی آن را تأیید کرده‌اند، مبتنی بر بررسی نمونه‌های فراوانی از کریستال‌های منجمدشده‌ی آب و مقایسه آن با یکدیگر است. دکتر ایموتو در کنار بطری آبی صدا زده است «دوستت دارم»، سپس آب را منجمد، مولکول آب را زیر میکروسکوپ بررسی و مشاهده کرده است که مولکول آب بسیار شکل منظم و زیبایی به خود گرفته است. سپس، در کنار بطری آب دیگری صدا زده است: «دوستت ندارم» و مشاهده کرده است که مولکول آب بسیار شکل نامنظمی به خود گرفته است. در پی انتشار گزارش تأثیرپذیری مولکول‌های آب از موسیقی و مفاهیم معنوی، دختری ایرانی نیز با پیگیری این سوژه به یافته‌هایی جدید و جالب دست یافت. حمیده بیطرف با بررسی تأثیر صداها و کلمات بر بلورهای موادی، همچون آب، قلع و نبات، به نتایج جدیدی دست یافت و با ارائه‌ی آن‌ها، در جشنواره‌ی جوان خوارزمی برنده شد. هنگامی که دانه‌بندی مواد، در حالت مایع، در معرض صدای دلنشین، موسیقی آرام و نوشته‌ای با مفاهیم خوب قرار می‌گیرد، حالتی منظم پیدا می‌کند؛ اما در مقابل صدای ناهنجار و موسیقی تند بدحالت و نامنظم می‌شود. طبق بررسی‌های انجام‌شده روی نتایج آزمایش‌های مربوط به نوشته، می‌توان به این نتیجه رسید که احساسات نویسنده عامل انتقال این تأثیرها بوده است و نتایج این آزمایش به استنادهای قرآنی بسیار نزدیک است.^۱

باتوجه به پژوهش‌های انجام‌شده در این رابطه، آیا می‌توان تأثیر مسجد را، که در آن همیشه صدای قرآن و اذان شنیده می‌شود، بر انسان منکر شد؟ شاید بتوان گفت روایاتی که برای نشستن در مسجد فضیلتی ذکر کرده‌اند به همین امر اشاره دارند. حضرت علی (علیه‌السلام) فرموده‌اند: «الْجَلْسَةُ فِي الْجَامِعِ خَيْرٌ لِي مِنْ الْجَلْسَةِ فِي الْجَنَّةِ»^۲، نشستن در مسجد برای من بهتر است از نشستن در بهشت.

سخن پایانی

حضور مداوم در مساجد باعث ریشه‌کن شدن فساد و پدید آمدن جامعه‌ای برتر و عاری از جرم می‌شود. در بسیاری از کتب، مقالات و اجلاس‌های سالانه‌ی نماز به تأثیر نماز در سالم‌سازی اجتماع اشاره شده

۱ - سایت بازتاب.

۲ - بحار الانوار، ج ۸۰، ص ۳۶۲.

است؛^۱ اما می‌توان با مباحثی که به آن‌ها پرداخته شد به این نتیجه رسید که اگر نماز در مسجد و با جذب جوانان و نوجوانان، برگزار شود، به‌طور یقین، بیش‌ازپیش جرم و بزه‌کاری از جامعه دور می‌شود.

۱ - راشدی، حسن، نما شناسی، تهران، ستاد اقامه‌ی نماز، ۱۳۷۸، ص ۲۱۷.

منابع

۱. قرآن
۲. شیخ صدوق، ثواب الاعمال و عقاب الاعمال.
۳. حر عاملی، وسائل الشیعه، مؤسسه‌ی آل‌البیت، قم، ۱۴۰۹.
۴. کلینی رازی، محمد بن یعقوب بن اسحاق، تهران، دار الکتب الإسلامیه، چ ۴، ۱۳۶۵.
۵. نهج البلاغه، محمد دشتی، قم، انتشارات پارسیان، ۱۳۷۹.
۶. راشدی، حسن، نمازشناسی، تهران، ستاد اقامه‌ی نماز، ۱۳۷۸.
۷. طوسی، محمد بن حسن، تهذیب الأحکام، دار الکتب الإسلامیه، چ ۴، تهران، بی تا.
۸. وایت، رابرت، هینز، فیونا، جرم و جرم‌شناسی، علی سلیمی، قم، مؤسسه‌ی حوزه و دانشگاه، ۱۳۸۳.
۹. احسائی، ابن ابی جمهور، عوالی اللآلی، نشرات سید الشهداء، قم، ۱۴۰۵.
۱۰. حرانی حلبی، حسن بن علی بن حسین بن شعبه، تحف العقول، مؤسسه‌ی انتشارات اسلامی وابسته به جامعه‌ی مدرسین حوزه‌ی علمیه‌ی قم، چ ۲، ۱۴۰۴.

منبع: مرکز رسیدگی به امور مساجد